

ПОЯСНІННЯ СКОРОЧЕНЬ

I. Автори, джерела й місцевості

АД, см. ниже Ант. – Драг.
Азб. комун. – Азбука комунізма
А. Любч. – Арк. Любченко
Ант.-Давид. – Б. Антоненко-Давидович
Ант.-Драг. – Б. Антоновичъ и М. Драгомановъ, "Историческая пѣсня малорусскаго народа",
тт. 1 – 2
Арк. Любч. – Арк. Любченко
Аф.-Чужб.-Шевч. – А, Афанасьевъ (Чужбинскій), "Воспоминания о Шевченкѣ"
Бажан – М. Бажан
Балтщ. – Балтщина
Б. Ант.-Давид. – Б. Антоненко-Давидович
Безвірник 1930 – "Безвірник", 1930 р.
Бердич. – Бердичівщина
Бердянщ. – Бердянщина
Beta Vulg. – О. Табенцький, "Атлас малюнків з анатомії та біології цукрового буряка (Beta Vulgaris)
Бібл. – Біблія
Білоцерк. – Білоцерківщина
Біл.-Нос. – Білецький-Носенко П.
Богодух., Богодухівщ. – Богодухівщина
Бонд. виробн. – Свирський та Турченко-Тур, "Бондарне виробництво"
Борз., Борзенщ. – Борзенщина
Боров. – Боровиковський Л.
Боровик. – Л. Боровиковський
Браун. – Браунер А.
Брацл., Брацлавщ. – Брацлавщина
"Буков." – "Буковина", 1892 – 4 рр.
Балк. – Балківщина
Вас. – Б. Василенко, "Этнографические материалы"
Вас. – Василенко В. И.
Васильківщ. – Васильківщина
Васильч. – Васильченко С.
В. Гжицьк. – В. Гжицький
Верхнедн. – Верхнедніпрівщина
Верхр. – Ів. Верхратський
Вес. пісня – весільна пісня
Вин., Винн., Виннич. – Винниченко В.
Віннич. – Вінниччина
Вісті – "Вісті ВУЦВК", 1930 – 2 рр.
Влизько – О. Влизько
Вовч., Вовчанщ. – Вовчанщина
Волч. – Волчанськ
Ворон. – Вороніжчина
Вороний – М. Вороний
В. Підм., В. Підмог. – В. Підмогильний
Вх., Вхр. – Верхратський І.

Гайсин., Гайсинщ. – Гайсинщина
Гатцук – М. Гацук, "Українська абетка"
Г. Барв. – Ганна Барвінок
Г. Велз – Г. Велз, "Повість про дні майбутні", переклад за редакцією М. Калиновича
Г. Думка, Гр. Думка – "Громадська Думка", 1906 р.
Герин. – Геринович Б.
Гл., Гліб. – Глібів Л.
Глібів, Глібов – Л. Глібів
Глобус – "Глобус", 1930 р.
Гнатюк – В. Гнатюк, "Галицько-руські народні легенди"
Гнід., Гнідич – П. Гнѣдичъ, "Матеріали по народной словесности Полтавской губернии"
Гоголь – М. Гоголь, "Твори", т. I, переклад за стилістичною редакцією А. Ніковського
Гол., Голов., Головац. I – IV – Я. Головацкій, "Народныя песни галицкой и угорской Руси"
Головко – Андр. Головко
Голов. – Головацький Я.
Г. Григор., Григор. – Григоренко Г.
Гр., Грін., Грінч. – Грінченко Б.
Гр., Грін, Грінч. I, II, III – Б.Гринченко, "Этнографическіе матеріали", тт. I. – III.
Греб. – Гребінка Є
Гулак, Гул.-Артем. – П. Гулак-Артемовський
Гул.-Арт. – Гулак-Артемовський П.
Гуманщ. – Гуманщина
Герин. – Б. Геринович, "Фізична географія"
Г. Шкур. – Шкурупій
Дещо – "Де-що про світ Божій", 4-те вид., 1882 р.
Дит. пісня – дитяча пісня
Діло – "Діло", 1929 р.
Дм. Марков. – Дм. Маркович
Дніпропетр. – Дніпропетровщина
Дніпр. Ч., Дн. Ч. – Дніпрова Чайка
Дн. Чайка, Дніпр. Чайка – Дніпрова Чайка
Добровольськ. – С. Добровольський
Дом., Доман. – Доманицький В.
Дорошкев. – Ол. Дорошкевич.
Драг. – Драгоманов М.
Драг., Драгом., Драг. Пр., Драг. Пред. – М. Драгомановъ, "Малорусскія народныя преданія и рассказы".
Едг. По – Едг. По, "Вибрані твори", переклад М. Йогансена та Б. Ткаченка
Еварн. – Еварницький Д.
Еккл., Екклез. – Екклесіяст
Ек. Наука, Екон. Наука, Економ. Н. – К. Кавтський, "Економічна наука К. Маркса", переклад Вікула
Еллан – В. Еллан (В. Блакитний)
Епік – Гр. Епік
Етн. Зб. – "Етнографічний Збірник" тт. I, III, IV, VI
Єванг. – Євангеліє
Єв. Луки – Євангеліє Луки
Єв. Морач., см. ниже Морач
Єфр. – Єфремов С.
Жарт. пісня – жартівлива пісня
Жел., Желех., см. ниже Сл. Жел.
Житом. – Житомирщина

Ж. й р. – "Життя й Революція", 1929, 1930 рр.
Загір. – Загірня М.
Загір., Загірня – М. Загірня (М. Грінченкова)
Закр. – Н. Закревський, "Словарь Малороссійскихъ идіомовъ"
Звин., Звиног. – Звиногородщина
Звяг., Звягельщ. – Звягельщина
Зеркало – "Зеркало", 1892 р.
Зеров – М. Зеров
Зіньківщ. – Зіньківщина
Зміїв. п. – Зміївський повіт
Зміївщ. – Зміївщина
Золотон. – Золотонощина
ЗОЮР – П. Кулишъ, "Записки о южной Руси", тт. I – II
Івч. – М. Івченко
Іпат. літ. – Іпатський літопис
Калит. – Калитовський О.
Каменечч., Кам'янач. – Кам'яначчина
Кам. п., Кам'ян. п. – Кам'янецький повіт
Кандід – Вольтер, "Кандід або оптимізм", переклад В. Підмогильного, за редакцією М. Зерова
Канівщ. – Канівщина
Катериносл. – Катеринославщина (Дніпропетрівщина)
Квітка – Г. Квітка-Основ'яненко
Кв., Квіт. – Квітка Г.
Київщ. – Київщина
Кирил., Кириленко – Ів. Кириленко
Кінець Неволі – Д. Конрад, "Кінець Неволі", переклад М. Калиновича
Клин. – З. Клиновецька, "Страви й напитки на Україні"
Кобел., Кобеляч. – Кобеляччина
Козелеч. – Козелеччина
Кольб., Kolb. – Osk. Kolberg, "Pokusie"
Ком. – Комаров М.
Комар, Комар. – М. Комаров (Сл. Гр.)
Комуніст – "Комуніст", 1930 р.
Конгр. – Константиноградщина (Червоноградщина)
Кон., Конис., Кониськ. – Кониський О.
Конотіпщ. – Конотіпщина
Конот. п. – Конотопський повіт
Корол., Короленко – В. Короленко, "Вибрані твори", переклад за редакцією В. Арнаутова.
Корольов – В. Корольов, "Скотолічебник"
Корост. – Коростенщина
Костом., Костомар. – М. Костомаров
Котл., Котляр. – Котляревський І.
Коц., Коцюб. – Коцюбинський М.
Країна Сліпих – Г. Вела, "Країна Сліпих", переклад М. Калиновича
Кременеч. – Кременеччина
Кременч., Кременчуч. – Кременчуччина
Критика – "Критика", 1930 р.
Кр., Крим., Кримськ. – Кримський А.
Кролевеч. – Кролевеччина
Кропивн. – М. Кропивницький
К. Ст., Е. Стар., К. Старина – "Кіевская Старина"

Кузьмич – М. Кузьмич
Кулик – І. Кулик
Кул., Куліш – Куліш П.
Купал. пісня – Купалова пісня
Лавр. – Д. Лавренко, "Пісні українського люду"
Ле – І. Ле
Лебед., Лебедин., Лебединщ. – Лебединщина
Ледянка – М. Ледянка
Ленін – Ленін, "Твори", т. І, переклад Касяненка
Лепк. – Б. Лепкий
Леся Укр., Л. Укр. – Леся Українка
Леонт. – Леонтович В.
Липовеч. – Липовеччина
Липов. п. – Липовецький повіт
Лобод. – Лободовський М.
Лохв., Лохвич. – Лохвиччина
Луб., Лубенщ. – Лубенщина
Лукаш. – П. Лукашевич, "Малоросійскія и червонорусскія пародныя думы и песни"
Люб. – Ю. Любченко, "Урядження лабораторії для виробу селекційних буряків"
Макар., Макаров. – М. Макаровський
Маков., Маковей – О. Маковей
Макс. – Максимович М.
Максим. – М. Максимович
Манж. – Манжура І.
Манжура – Ів. Манжура
Марк., Маркев. – Н. Маркевич, "Обычаи, повѣрья, кухня и напитки малороссіянъ"
Марко В., М. Вовч., М. В. – Марко Вовчок
Март., Мартин. – П. Мартинович, "Українські записи"
Мат. Сл. – Ф. Калинович, "Словник математичної термінології"
Мат. Укр. Етн. – "Матеріали до української етнології"
М. Ворон. – М. Вороний
М. Грінч. – М. Грінченкова
Мед. слов. – "Медичний словник"
Мет., Метл., – Метлинський А.
М. Зер. – М. Зеров
Микит., Микитенко – Ів. Микитенко
Мил., Милор., Милорад. – В. Милорадович
Мирг., Миргор., Миргород, Миргородщ. – Миргородщина
Мир., Мирн. – Мирний П.
Мирний – П. Мирний
Михайлич. – Гн. Михайличенко
Міуськ., Міущ., Міюс. – Міющина
М. Калин. – М. Калинович
М. Костом. – М. Костомаров
Мкр. – М. Макаровський
Млак. – Млака Д.
Млак., Млака – Д. Млака
М. Лев., М. Левиц. – Левицький М.
М. Лев., М. Левиц. – М. Левицький
Млр. лит. сб. – Д. Мордовцевъ, "Малорусскій литературный сборникъ"
М. Макар. – М. Макаровський
Мнж. – Манжура І.

Мова – В. Мова (Лиманський)
Могилівщ. – Могилівщина
Морач. – Євангеліє, переклад П. Морачевського 1906 р.
Морд., Мордов. – Мордовцев Д.
Морд., Мордовець – Д. Мордовець
М. Сем. – М. Семенко
М. Скрипн. – М. Скрипник
М. Стариц. – М. Старицький
М. Хвильов. – М. Хвильовий
Навроцьк. – В. Навроцький
Наш – Г. Наш, "Мораль"
Н.-Вол. п. – Новгород-Волинський повіт (Звягельщина)
Н. Громада – "Нова Громада", 1906 р.
Неч.-Лев., Н.-Л., Н.-Лев. – Нечуй-Левицький
Ніженщ. – Ніженщина
Ніков. – Ніковський А.
Ніс. – Ст. Нось, "О народной медицинѣ южнороссовъ"
Новомоск., Новомосковщ. – Новомосковщина
Ном. – Номис М.
Номис – М. Номис, "Українські приказки, прислів'я и таке инше"
Н. Рада – Нова Рада
Н. Рада – "Нова Рада", 1918 р.
Огон. – О. Огоновський
Одещ. – Одещина
О. Лев., Ор. Лев., Ор. Левиц. – Орест Левицький
Олександр., Олександрівщ. – Олександрівщина
Олесь – О. Олесь
Олм. Примха – Дж. Конрад, "Олмейрова Примха", переклад В. Петровського, за редакцією М. Калиновича
О. Пчілка, Ол. Пчілка. – Олена Пчілка
Основа 1861, 1862 – "Основа", 1861, 1862 рр.
Остерщ. – Остерщина
Остр. Скарбів – Р.-Л. Стівенсон, "Острів Скарбів", переклад С. Буди, за редакцією М. Калиновича
О. 1862. – Основа
Павл. – Павловський О.
Павлик – М. Павлик
Пачов. – Пачовський В.
Переясл., Переяславщ. – Переяславщина
Пирят., Пирятинщ. – Пирятинщина
Под. – Поділля
Под. губ. – Подільська губ.
Полт. – Полтавщина
Потеб. – Потебня О.
Потебня – Оп. Потебня
Пот. Одис. – Потебня Одиссея
Правн. Сл., см. ниже Сл. пр. м.
Прик. – приказка
Проскур. – Проскурівна М.
Проскурівна – М. Проскурівна
Проскурівщ. – Проскурівщина
Проскур. Уляся – М. Проскурівна, "Уляся"

Пр. Правда, Пролет. Пр. – "Пролетарська Правда", 1928-31 рр.
Пушкін – А. Пушкін, "Вибрані твори", переклад за ред. П. Филиповича
П. Филип. – П. Филипович
Рада – "Рада", 1908 – 1914 рр.
Радом., Радомищ. – Радомищина
Раєвськ. – П. Раєвський
Ржищівщ. – Ржищівщина
Рильськ. – М. Рильський
Р. Край, Рідний Край – "Рідний Край"
Роменщ. – Роменщина
Руд., Рудан. – Руданський С.
Рудч. – Рудченко І.
Рудч. Казки – І. Рудченко, "Народныя южнорусскія сказки"
Сам., Самійл. – Самійленко В.
Свидн. – Свидницький А.
Свидниц. – А. Свидницький
Св. Л. – Свидницький. Люборацькі
Св. П., Св. Пис. – Святе Письмо
Сим. – М. Симонов (Номис)
Сім., Сімович – В. Сімович
Сквир. у. – Сквирський п.
Сквирщ. – Сквирщина
Сл. Аф. – А. Афанасьєв, "Словарь малорусскаго нарѣчія"
Сл. Гр. – Б. Грінченко, "Словарь української мови"
Сл. Грінч. – Словник Б. Грінченка
Сл. Жел., Сл. Желех. – Є. Желеховський і С. Недільський, "Малоруско-німецький словар"
Сл. Йог. – М. Йогансен, М. Наконечний, К. Німчинов, Б. Ткаченко, "Практичний російсько-український словник"
Сл. Левч. – М. Левченко, "Опытъ русско-украинскаго словаря"
Слов'яносербщ. – Слов'яносербщина
Сл. пр. м., Сл. правн. м. – "Російсько-український словник правничої мови", 1926 р.
Сл. Ум. – М. Уманець і А. Спілка, "Словарь російсько-український"
Сл. хем. терм. – "Словник хемічної термінології", за редакцією Ол. Курило
Сл. Шейк. – К. Шейковській, "Опытъ южнорусскаго словаря"
Сл. Яв. – Слова з рукописної збірки Яворницького (Сл. Гр.)
Сніп – "Сніпъ", 1841 р.
С. Оран. – С. Оранський, "Основні питання марксистської соціології", т. І, переклад І. Ширенка
Сосн. – Сосницький район
Сосюра – В. Состора
Стариц. – М. Старицький
Старобільщ. – Старобільщина
Стар.-Чернях. – Старицька-Черняхівська Л.
Стат. Ак. Н., Статут Ак. Наук – Статут Української Академії Наук
Стат. Лит., Ст. Лит. – Статут Литовський
Стебн. – Стебницький П.
Степ. – О. Степовик
Стеф. – Стефаник В.
Стефаник – В. Стефаник
Стор., Сторож. – Стороженко О.
Ст. Савч. – Ст. Савченко
Сумщ. – Сумщина

Терещ., Терещенко – Мик. Терещенко
 Тесл. – Тесленко А.
 Тичина – П. Тичина
 Тоб., Тобіл. – Тобілевич І.
 Троян. – Трояновський І.
 Тульч., Тульчинщ. – Тульчинщина
 Тур., Тур. Охор. роб. – Турченко, "Охорона робітників од каліцтва"
 Тутк. – Тутківський А.
 Україна – "Україна", 1928 – 30 рр.
 Урядж. Лабор., см. выше Люб.
 Федьк. – Федькович О.
 Філян. – Філянський
 Франко – Ів. Франко
 Фр., Фран. – Франко Ів.
 Харк. Зб., Харк. Збірн., Харьк. Сб. – "Харьковский Сборник", вып. I – VII
 Харк. п. – Харківський повіт
 Харк., Харківщ. – Харківщина
 Хата – "Хата", 1860 р.
 Хвед. б., Хведор., Хведор. Зб., Хведорович – Ал. Хведоровичъ, "Збирнычокъ украинськихъ писень"
 Херс., Херсонщ. – Херсонщина
 Хорольщ. – Хорольщина
 Хор. п. – Хорольський п.
 Хотин. п. – Хотинський п.
 Хотинщ. – Хотинщина
 Червоногр. – Червоноградщина
 Черкаш. – Черкащина
 Черк., Черкас. – Черкасенко С.
 Черніг. – Чернігівщина
 Чернігівщ. – Чернігівщина
 Черн., Черняв. – Чернявський М.
 Чигир., Чигиринщ. – Чигиринщина
 Чорномор. – Чорномор'я
 Чуб. – Чубинський П.
 Чуб. I – VII – П. Чубинський, "Матеріали и изслѣдованія", тт. I – VII.
 Чупр. – Чупринка І.
 Шахм., Шахмат. – Ол. Шахматов – Аг. Кримський, "Нариси з історії української мови"
 Шашк. – М. Шашкевич
 Шевч., Шевчен. – Шевченко
 Шейк., см. выше Сл. Шейк.
 Шиян – Ан. Шиян
 Шух. – Шухевич В.
 Шух., Шухевич – В. Шухевич, "Гуцульщина", 1 – 2 чч.
 Щог., Щогол., – Щоголів Я.
 Яворн. – Д. Яворницький (Д. Еварницький)
 Яворськ. – Ю. Яворській, "Памятники гал.-русской народной словесности"
 Я. Савч. – Я. Савченко

II. Терміни і вислови

авиац. – авиационный термин
агрон. – в агрономии, агрономический
анат. – в анатомии, анатомический

антроп. – в антропологии, антропологический
аптек. – аптекарский термин
араб. – арабское слово
ариф., арифм. – арифметический термин
арх., архаич. – архаическое слово
археол. – в археологии, археологический
архит. – архитектурный термин
архит. – в архитектуре, архитектурный
астр., астрон. – астрономический термин
б. вр. – будущее время
безл. – безлично
биол. – биологический термин
бот. – ботанический термин
букв. – буквально
б. употреб. мн. – более употребительно множ. число
бухг. – в бухгалтерии, бухгалтерский
в. – вид
варв. – варваризм
вежл. – вежливо
вес. пісня – весільна (свадебная) пісня
ветер. – в ветеринарии, ветеринарный
взаим. – взаимный залог
вз. з. – взаимный залог
вин. п. – винительный падеж
воен., военн. – военный термин
возвр. – возвратный залог
возвр. з. – возвратный залог
возвыш. – возвышенно (возвышенный стиль)
во мн. местах – во многих местах
вост. – восточное слово
в перен. знач. – в переносном значении
вульг. – вульгарно
выраж. – выражение; выражает; выражающий
гал., галицк. – галицкое слово
геогр. – географический термин
геод. – в геодезии, геодезический
геол., геолог. – геологический термин
геом. – геометрический термин
герб. – гербовый
глаго. – глагол
глаго. нарч. – глагольное наречие
глг. – глагол
горн. – в горном деле, горнозаводский
грам., грамм. – грамматический термин
гуц. – гуцульское слово
действ. з. – действительный залог
действ. зал. – действительный залог
делик. – деликатно
дет., детс., детск. – детское слово
диал., диалект. – диалектизм, диалектическое слово
ед., ед. ч. – единственное число
жарг. – жаргонное слово, -ное выражение

ж. р. — женский род
зап. — западное украинское слово
зах. — західне, см. зап.
зват. — звательный падеж
земледельч. — земледельческий
з., зал. — залог
знач. — значение
зоол. — зоологический термин
зоотехн. — в зоотехнике, зоотехнически
изв. — известный
им. — именительный падеж
иноск. — иносказательно, иносказательный
инстр. — инструмент
и пр. — и прочее, и так далее, и тому подобное
ирон., иронич. — иронически
испорч. — испорченное слово, форма
ист., истор. — в истории, исторический
ист.-лит. — историко-литературный термин
и т. д. — и так далее
и т. п. — и тому подобное
і т. и. — і таке інше
ихтиол. — в ихтиологии, ихтиологический
канц. — канцелярское слово, канцелярское выражение
канцел. — канцелярский термин
книжн. — книжное слово
кожев. — в кожевенном деле
колич. — количество, количественный
комм. — коммерческий термин
кулин. — в кулинарии, кулинарный
к.-ч. — кем-чем
ласк., ласкат. — ласкательно, -ная форма, слово
ласк. назв. — ласкательное название
лингв. — в лингвистике, лингвистический
лит. — в литературном языке, литературный; литературоведный термин
литогр. — в литографском деле, литографский
личн. — личное
лог. — логический термин
малоупотр. — малоупотребительное слово
мат., матем. — математический термин
мед., медиц., медиц. терм. — медицинский термин
межд. — междометие
междом. — междометие
мест. — местоимение
метал., металлург. — в металлургии, металлургический
метеор. — в метеорологии, метеорологический
механ. — термин в механике
мин., минер. — термин в минералогии
м. и ср. — мужеский и средний род
миф., мифол. — в мифологии, мифологический
м., м. р. — мужеский род
многокр. — многократный вид, многократное действие
мн., мн. ч., множ. — множественное число

мор., *морск.* — морской термин
москов. — московское слово
муж. — мужеский род
муз. — музыкальный термин
музык. — музыкальный термин
м. ч. — множественное число
н. вр. — настоящее время
напр. — например
напыщ. — напыщенно
нар. врем. — наречие времени
нар., *нареч.* — наречие
народ., *народн.* — народное слово
нар. тв. — народное творчество
насек. — насекомое
насм., *насмеш.*, *насмешил.* — насмешливо
наст. вр. — настоящее время
науч., *научн.* — научный термин
неизм. — неизменяемое
нелит. — нелитературное
нелитер. — нелитературное слово
неодобрит. — неодобрительно
неодуш., *неодушевл.* — неодушевленный
неоконч. — неоконченное действие
неол. — неологизм
неопр. — неопределенно
неполноскл. — неполносклоняемое
нескл., *нескл.*, *несклон.* — несклоняемое слово, форма
несов., *несов. в.* — несовершенный вид
неспряг. — неспрягаемое слово, форма
нпр. — например
нрч. — наречие
нумизм. — термин в нумизматике
об. р., *общ.*, *общ. р.* — общего рода
обычн. — обычно
однокр. — однократная форма
однокр. — однократный вид, однократное действие
одуш., *одушевл.* — одушевленный
оконч. — окончательное действие
о мног. — о многих, о многом
о множ. — о множестве
о мужч. — о мужчине
опис., *описат.* — описательно
опред. — определение
оптич. — оптический
орнит. — в орнитологии, орнитологический
оруд., *оруд. пад.* — орудный (творительный) падеж.
особ. — особенно
отвлеч. — отвлеченно
отгл. межд. — отглагольное междуметие
отгл. сущ. — отглагольное существительное
отдален. — отдаленно
отриц. — отрицание, отрицательный, отрицательно

охот. – термин у охотников
о челов. – о человеке
палеонт. – в палеонтологии, палеонтологический
перен. – переносно
перс. – персидское слово
песен. – песенное, в песнях
повел., пов. п. – повелительное наклонение
политич. – политический, в политических науках
полож. – положительный
полон. – полонизм
посл., послов. – пословица
почт. – почтовый
поэтич. – поэтически
правобер. – правобережное слово
превосх. – превосходный, превосходная степень
предл. – предлог
презр., презрит. – презрительно, -ная форма
преим. – преимущественно
прен., пренебр., пренебреж. – пренебрежительно, -ная форма
прил., прилаг., прл. – прилагательное (имя)
принадлежн. – принадлежность
принуд. – принудительный, принудительно
прит. пр., прит. прил. – притяжательное прилагательное
прлг. – имя прилагательное
пров. – провинциализм
провинц. – провинциализм
произв. – произведение; производный
прош. врем. – прошедшее время
пр., пр. вр. – прошедшее время
прч. – причастие
психич. – психически
пт. – птица
радио – в радиотехнике, радиотехнический
раст. – растение
раст. – растение, растительный
ритор. – в риторике, риторический
род. – родительный падеж
род. мн. – родительный падеж множ. числа
роsl. – рослина (растение)
р., р. п. – родительный падеж
ругат. – ругательно, -ное слово
рус. – руссизм
саркаст. – саркастически
сз. – союз
сказ. – сказуемое
сказ. безл. предл. – сказуемое безличного предложения
слав., славян. – славянизм
слес. – в слесарном ремесле
сложн. – сложный
см. – смотри
смехотв. – смехотворное слово
соб., собир. – собирательное (имя)

сов., сов. в. – совершенный вид
сокр. – сокращённо, сокращённый
сомнит. – сомнительное слово, форма
соотв. – соответственно, соответствующий
спец. – специальное
спорт. – спортивный термин
сравн. степ. – сравнительная степень
ср. з. – средний залог
с. р., ср. р., ср. – средний род
ср. ст. – сравнительная степень
срв., срвн. – сравни
срв. ст. – сравнительная степень
ср. зал. – средний залог
стар. – старое слово
старинн. – старинное слово
степ. – степень
стихосл. – в стихосложении
столяр. – в столярном ремесле
страд., страд., зал. – страдательный залог
страд. прич. – страдательное причастие
стр. з. – страдательный залог
строит. – в строительном деле, строительный
сущ. – существительное
сущ. ж. р. – существительное женск. рода
сущ. общ. – существительное общего рода
сц. – имя существительное
татар. – татарское слово
тв. п. – творительный падеж
т.-е. – то-есть
театр. – театральный термин
текст. – в текстильной промышленности, текстильный
техн. – технический термин
тип., типогр. – типографский термин
т. н. – так называемый
торг. – торговый, в торговле
торж., торжеств. – торжественно
турец., турк. – турецкое слово
тюрк. – тюркское слово
ув., увел., увелич. – увеличительная форма
ув.-презр. – увеличительно-презрительная форма
укр. – украинизм, украинское слово
ум., умен., уменьш. – уменьшительная форма
умств. – умственно
уничиж. – уничижительно, -ная форма
употр. – употребляется; употребляющийся
усеч. – усеченная форма
усеч. – усечённый
усил., усилит. – усилительно, усилительный
устар. – устарелое слово
фабр. – фабричный
фам., фамил. – фамильярно
фармак. – в фармакологии, фармакологический

физ., *физич.* – термин в физике
физиол. – физиологический термин
филол. – в филологии, филологический
филос. – философский термин
форт., *фортиф.* – фортификационный термин
хим., *химич.* – химический термин
хирург. – в хирургии, хирургический
хронол. – хронологически
церк. – церковное слово
церковн. – церковное слово, -ное выражение
ц.-сл., *црк. сл.*, *цкрсл.* – церковно-славянское слово, церковнославянизм *церк. утв.* – церковная утварь
част. – частица
ч.-л. – что-либо
что-н. – что-нибудь
шут., *шутл.*, *шутлив.* – шутливо
шуточн. – шуточно
эвфем. – эвфемистически, эвфемистический
экон. – в экономических науках, экономический
электротехн. – в электротехнике, электротехнический
энтом. – в энтомологии, энтомологический
юр., *юрид.*, *юрид. терм.* – юридический термин

ЗНАКИ

розділка (дефіс) перед кінцем слова замінює початок слова, напр. включительный, -но, добувати, -ся, лиходій, -дійка і т. д.; -но замість включительно, -ся зам. добуватися, -дійка зам. лиходійка.

( ) круглі дужки на початку, в середині або в кінці слова визначають, що літера або й цілий склад, які замкнені в круглих дужках, можуть читатися, а можуть і не читатися, тоб-то що це слово має дві здебільшого близькі своїм звуковим і морфологічним складом форми, які вживаються в мові паралельно, не маючи жадної відмінності в значінні, напр. (з)добувати, (до)кінчати, дірча(с)тий, брѳохнути(ся) і т. д. визначає, що ці слова вживаються в двох однакових своїм значінням формах: здобувати і добувати, докінчати і кінчати, дірчатий і дірчастий, брѳохнути і брѳохнутися.

Коли-ж у круглі дужки ( ) узято ціле слово, то це показує на два паралельні вирази; напр., надруковано: Достоверный – (цілком) певний, це значить, що рос. слово достоверный можна передати по-українському – цілком певний або просто – певний; надруковано: вартий (гідний) уваги, в голові (в мислях) покладати що і т. д., це значить – вартий уваги або гідний уваги, в голові покладати що, або в мислях покладати що.

[ ] ламані дужки в середині слова визначають, що літера або склад, замкнені в таких дужках, можуть чергуватися з літерою або складом, що, стоять безпосередньо перед дужками, тоб-то ламані дужки показують на дві альтернативні форми того самого слова. Напр. дібрі[о]вонька, хук[х]ати, в[за]щеплений, на[за]хмарило, об[у]бльовувати і т. д. визначає, що ці слова вживаються в двох однакових своїм змістом формах: дібровонька і дібровонька, хукати і хухати, вщеплений і защеплений, нахмарило і захмарило, оббльовувати і убльовувати.